

januari 1992

mobilis

Studie over de mobiliteit

Een initiatief van

Syndikale Kamer der
Auto- en Motorrijwielenkonstruktors
van België en Belgische Federatie der Auto- en Rijnwielnijverheden
„verenigd”

Verslaggever: JOS SPILSTIJNS

INHOUDSTAFEL

I. Inleiding: Waarom „MOBILIS“?	11
II. Hoofdstuk 1: Terreinverkenning	13
A. Beweegredenen	13
B. Economische aspecten	14
C. Vervoerpolitiek en overheidsoptreden	15
D. Iedereen is betrokken partij	15
E. Nood aan een coherent beleid	16
F. De structuur van MOBILIS	16
III. Hoofdstuk 2: Mobiliteit	19
A. Verkeer en vervoer	19
1. Verplaatsingsmiddelen	19
2. Verkeersinfrastructuur	19
3. Verkeers- en vervoerssystemen	20
4. De vervoersmarkt	20
B. Mobiliteit	21
1. Definitie	21
2. Het afstemmingsprobleem	21
3. Maatstaven voor mobiliteit	22
C. Subsystemen	25
1. Subsystemen in het personenvervoer	25
a) de ruimtelijke indeling	25
b) de indeling naar exploitatievorm	26
c) de verkeerstechnische indeling	27
d) het bezit en het gebruik van de auto in het personenvervoer	28
2. Subsystemen in het goederenvervoer	30
a) het goederenvervoer over de weg	32
b) de binnenvaart	34
c) het goederenvervoer per spoor	37
IV. Hoofdstuk 3: De vraag naar verplaatsingen	39
A. Determinanten van de vraag naar verplaatsingen	39
1. De demografische faktor	39
2. De economische faktor	42
a) economische groei: sleutels voor de mobiliteitsontwikkeling	42
b) de internationale dimensie van de Belgische economie	43
c) de tertialisering en concentratie van de tewerkstelling	45
3. De welvaartsfaktor	49
a) de vrije tijd	49
b) de keuze van de woonplaats	52
c) mobiliteitsprofiel van de bevolking	53
4. Ruimtelijke ordening en logistiek	53
5. De prijs van het vervoer	58
B. Evolutie van de mobiliteit	64
1. Personenvervoer	64
a) „Auto”mobiliteit	64
b) Spoormobiliteit	65
c) Autobus en -carmobiliteit	66
d) Overzicht	68

2. Goederenvervoer.....	70
a) Het goederenvervoer over de weg	70
b) Het goederenvervoer per spoor	74
c) Het goederenvervoer door de binnenscheepvaart.....	75
d) Overzicht en konklusies	77
3. Evolutie van de verplaatsingsmiddelen	79
C. Mobiliteitseffekten van de Duitse eenmaking en de maatschappelijke veranderingen in Oost-Europa	80
D. Mobiliteitseffekten van de Kanaaltunnel.....	82
E. De uitbouw van het Europees T.G.V.-netwerk.....	84
F. Mobiliteitsprognoses	85
1. De personenmobiliteit.....	86
2. De goederenmobiliteit	89
3. Overzicht en konklusie	91
V. Hoofdstuk 4: Het aanbod van mobiliteitsinfrastructuur	93
A. Verkeersinfrastructuur.....	93
B. Beschikbare infrastructuur.....	94
1. Wegeninfrastructuur.....	94
2. Spoorweginfrastructuur	97
3. Binnenvaart.....	99
4. Overzicht	101
C. Investerings.....	101
1. Investerings in wegen.....	102
2. Investerings in spoorinfrastructuur	104
3. Investerings door de maatschappijen voor stedelijk vervoer	104
4. Investerings in waterwegen	105
5. Overzicht en konklusie	108
D. Financiering van investeringen in mobiliteitsinfrastructuur.....	108
1. Klassieke formules.....	108
2. Alternatieve financierings	108
E. Doorrekening van de infrastructuurkosten.....	110
1. tolheffing.....	110
2. road-pricing.....	111
3. variabilisering	111
4. parkeerheffings	111
VI. Hoofdstuk 5: Knelpunten in de mobiliteitsafwikkeling.....	113
A. Inleiding	113
B. Knelpunten op wegen	114
1. De capaciteit van wegen.....	114
2. De verkeersintensiteit.....	116
3. Knelpunten	120
4. Recente structurele knelpunten tijdens de spitsuren.....	121
5. Recente structurele verkeersknelpunten met toeristisch verkeer	125
6. Besluit	126
7. Andere structurele knelpunten.....	126
C. Knelpunten in de binnenvaart	126
1. Knelpunten als gevolg van gebrekkig onderhoud en/of een slechte werking van het kunstwerk	127
2. Knelpunten als gevolg van verbeteringswerken die wachten op een afwerking.....	127
3. Knelpunten als gevolg van beperkte bedieningstijden	127
4. Knelpunten als gevolg van nieuwe projecten die wenselijk zijn.....	128
5. Besluit	128

D. Knelpunten in de spoorwegen	128
E. Besluit	129
VII. Hoofdstuk 6: Externe mobiliteitseffekten.....	131
A. Verantwoording van heffingen voor externe kosten	131
B. Onechte en echte marginale externe kosten.....	131
C. Echte externe effecten	131
1. Marginale infrastructuurkosten	132
2. Marginale milieukosten	133
a) luchtverontreiniging.....	133
b) geluidshinder.....	138
c) globale milieukost.....	150
3. Marginale kongestiekosten	150
D. Onechte externe effecten.....	153
1. Ruimtegebruik.....	154
2. Energieverbruik	155
3. Verkeersonveiligheid.....	156
E. Modale gelijkheid en rol van de overheid.....	168
F. Heffingstechnieken	171
G. Besluit	172
VIII. Hoofdstuk 7: Op weg naar een mobiliteitsbeleid.....	175
A. De maatschappelijke organisatie als achtergrond van het beleid.....	175
1. De actoren van het beleid.....	175
2. Onderdelen van het beleidsproces.....	177
3. Doelstellingen van het beleid	177
4. Instrumenten van een mobiliteitsbeleid	178
5. Afbakening van het beleidsterrein	179
B. Evaluatie van verkeers- en vervoermaatregelen	180
1. Aanbodmaatregelen	180
a) gebruiksoptimalisering.....	180
1) toeritdosering.....	180
2) homogeniseren.....	182
3) verkeersmanagement	183
4) hiërarchisering van de infrastructuur	188
5) reorganisatie van de wegenwerken.....	188
b) vormgeving	191
1) herprofilering van rijstroken	191
2) tidal flow.....	191
c) capaciteitsingrepen.....	194
1) beperkte ingrepen.....	194
2) belangrijke ingrepen	195
d) uitbouw van het gemeenschappelijk vervoer tot een volwaardig alternatief voor het wegverkeer.....	197
2. Vraagmaatregelen.....	201
a) beïnvloeding van de modale keuze.....	201
1) carpooling	201
2) buspooling.....	201
3) kansen voor het gekombineerd vervoer van goederen	205
4) stimulering van het tweewielergebruik.....	206
b) temporele beïnvloeding	208
1) flexibel tijdsgebruik	208
2) de rol van telematika in fleetmanagement	209
3) aanmoediging van thuiswerk.....	211
c) directe vraagbeïnvloeding.....	211

1) ruimtelijke ordening	
2) parkeerbeleid	
3) variabilisering	
4) road pricing.....	
5) controle-, preventie- en verbodsbeleid	
C. Besluit	
IX. Hoofdstuk 8: Een mobiliteitsbeleid in de praktijk.....	
A. Voorwaarden waaraan een doeltreffend mobiliteitsbeleid moet beantwoorden...	
B. Konkrete maatregelen voor de oplossing van de mobiliteitsproblemen.....	
1. Maatregelen met een uitwerking op korte termijn.....	
2. Maatregelen met een uitwerking op middellange termijn.....	
3. Maatregelen met een uitwerking op lange termijn	
a) infrastructuur.....	
b) prijsbeleid.....	
c) ruimtelijke ordening	
4. Overzicht	